



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloquentiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Eloquentiæ corruptelas ab adversariis in Orationes & Conciones inductas,
aculeato, seueròq[ue] stylo iure fuisse reprehensas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

ACTIONIS
PARS QUINTA.
PRÆSENTIS OPERIS
DEFENSIO.



Ed quando tam multa de Adversarijs meis hætenus commemoravi, Auditores; cogor jam pauca quoq; de me iplo subijcere, & quos in me gladios mucronesq; ab ipsâdem strictos, atque intentatos prospicio, tempestivè objecto patrocinijs clypeo avertere, vel retundere.

Eloquentia corruptelas ab adversarijs in Orationes & Conciones inductas, aculeato, severoq; stylo iure fuisse reprehensas.

291 **N**onnulli quippe eorum conquirentur fortasse, illiq; in primis sine dubio, qui se tam longâ à me actione confossos, & jugulato penitus cernunt, de nimâ mei styli duritiâ, atq; acerbitate. Causabuntur me nimis fuisse pugnacem, nimis atrocè; dolerunt me nimis sævijsse, cruento se

se nimis laniatu fuisse disceptos indigna-
 buntur; mitiusq; secum omnino agi oportu-
 isse, clamabunt. Bene habet, Auditores. Re-
 spiravi equidem, eva si, salvus sum. Verebar e-
 nim, ne quis e Catonum, Fabriciorumq; or-
 dine austerus Censor dicam mihi scriberet, **A**
 aut e Socratis disciplinâ, vel e Stoicorum por-
 ticu aliquis adducti vir supercillij in jus me
 vocaret, teumq; parageret. At quum isto e
 grege vnguentatorum, nescio quos, mihi sub-
 iratos turbas ciere animadueto, timorem
 omnem pono; neq; sanè miror, si qui sermo-
 nis luxum tam perditè amant; hunc etiam ip-
 sum luxum paulo asperiore oratione excipi,
 coercerique, placatis auribus, ac stomacho
 minimè ferunt. Vellent enim non solum
 ornamentorum intemperatiâ Orationes, Cõ-
 cionesq; pervertere, sed pervertendi quoque
 licentiâ, atq; impunitate gaudere; nobis au-
 tem suæ istius intemperantiæ stylo vulneran-
 dæ, cõpescendæq; facultatem prorsus ademp-
 tam; vel certè, si nõ omnem culpam repræ-
 hensionem, ut, quemadmodum ipsi, quum
 alios reprehendunt, solum duntaxat; atque
 cerussam de capsulâ promunt; ita vicissim à **B**
 nobis molli tantum brachio, summave cute
 perstringerentur, neq; contra quicquam, nisi
 mellitum, nescio quid, ac dulciculum occi-
 neretur. **C** Sed qui tam multos & toties fallere
 fuerunt, jam profecto suâ quoq; opinione
 falluntur. Nam quum ipsi tam durâ fronte,
 pudoreq; nullo in Orationibus, atq; Concio-
 nibus cum tot animarum, Reiq; publicæ de-
 tri-

Derimento luxuriari non erubescant; libera
Etiam obiurgationis scalprum, atq; novaculam experiantur, necesse est. In morbo enim & gravi, & periculoso sunt, vulgatâ acuminum, ornatusq; superflui tabe infecti sunt, putulenti, atque ulcerosi sunt, ideoque, velint, nolint, secandi etiam sunt, urendi sunt, Medicamēti verò modum, ferriq; aciem nō agri molities præscribit, sed morbi gravitas, lanandiq; consilium exigit atque in vulnus adigit: meminerintque illud Publilianum: *crudelem medicum ab agro intemperante fieri*. An

Fego inhumanum Procrustem, aut trucē Cerberam tomento, vel gossipio aggrediat? Cum fecerit tigride, efferatoq; Leone solâ dumtaxat, ac papavere munitus, manus conferam? Ad **H**agnatos planè, atque gentiles, si ita desipiam, meritò deducendus sum, Auditores, nam à tantâ monstrorum immanitate quis non majus pondus armorum, instructioremq; apparatus imperari, secum illico reputat? Ac quid meorum Adversariorum Orationibus, atque Concionibus, ut vici, magis monstruosum? Quid ni igitur tot eorum monstra gravissimâ, & plus quàm Herculeâ clavâ jure mactaverim?

292 Sed quid tandem, rogo, hic à me vituperatum est, Auditores? Nō certè acuminum, venerum, lepōrum, reliquorumq; ornamentorum usus, sed abusus tantum, solus luxus, sola intemperantia. Quid ergo? Ipsi ornamentorum luxum, atq; intemperantiam ipsi Orationes pergunt intrudere, mordicus tue-

ti, perpetuò alere, ac fovere; & styli increpantis temperationem à me requirunt? Rectè. Sed nullus increpandi modus temperatior esse potest, quàm sine ullo modo rã effrenatã sententiarum, atq; illecebrarum immoderationem dicendo exagitare. Recidant ipsi super vacanea ornamenta, intemperantiam castigent, luxum tollant, moderatamq; sententiarum, acuminum, gratiarum, cæteri; ornatus supellectilem sibi retineant; & confestim extra omnẽ meæ Actionis istum in tuto consistent, neque ulla amplius meæ objurgationis particula ad eos poterit pertinere, quia Adversariorum quoque posito nomine, datis, junctisq; mecum, qui eãdem ornamentorum moderationem nihilo minus profiteor, dextris, arctissimam amicitia coibunt societate. **A**

At dum mea in tela, ac gladios, intemperantia patrociniò impudenter suscepto, sponte incurrunt, quid mei cuspidẽ styli imprudenter accusant? quid de novaculae inelemtia, quam ipsi in vulnus ultro sollicitant, insipienter expostulant? Si vitium nutrire, ac propagare obstinatè præfracteq; eis lubet, vapulent. **B**

ut merentur. Sibi impudent, si caduntur. **C**

293 Porro si Iulianum illum nostræ religionis scelestissimum desertorẽ ob interdictas Christianis hominibus liberales disciplinas, teã nostræ Fidei hostem infestissimum, atq; carnificem, eo quòd, illis neglectis, hujus quoq; subruendæ, amittendæq; periculum maximum crearetur, omniconvictiorum, & contumeliarum genere Patres, cæteroqui
mo.

modestissimi & pacatissimi, ut antea indicavi sine ullâ moderationis fraude mento-nerant, ac flagellant; an non jure etiam Rhetorices illi præceptores omnes, qui perfo-dendi artem gravissimam, atq; periosissimam nō docent, sed nugandi, ludendi, illudendiq; meras præstigias, quum hinc fœda lues, ac tenacissimus morbus in Orationes, atq; Con-ciones cum inexplicabili Christianæ Respu-blicæ, pietatis, morum, & religionis damno contra verò cum inæstimabili scelerum incre-mento, paulatim serpat, seseq; blande inferat, ratâ portione iniustis probris dedocereant. Quanto igitur amplior, atq; liberior crimi-nandi campus mihi patuit, qui scholasticos ipsos Declamatores scholarum inclusos par-ricibus stylo meo, ut ita dicam, præteruectus, vixq; de viâ salutaris a tergo relinquens, in-gravium tantummodò Orationum, atq; Con-cionum, ubi verè, serioq; habendæ sunt, profligatores totam disputationem intorsit.

294. Verùm ante, quam quicquam amplius de styli vituperatione addo, provooco jam Præsules sapientissimi, ad veteres illos Patres moderationis ante signanos, ut, quâ censura severitate in ipsosmet colorum etiam, vesti-umq; luxum animadvertendum putarint, edicant. Recita mihi, quæso, primò Basilium magnum. * *Comas, aut vestis superuacua* (inquit) *curare vel infelicitum est, ut ait Di-ogenes, vel injustorum. Nam quid ex talibus ex-pectandū, nisi ut lascivus ille ornatus feminas*

* Hom. 24. de legendis libris Gentilium.

prætere hæc inuitet, aut alienis matrimonijs insi-
diatur? Recita prætere Gregorij N. z. azenū.
Enim vero, inquit, quis primus a Dei figmentum
illud aggressus est? Perea quisquis ille fuit,
qui primus coloribus, atq; pigmentis impudē: iā
adunxit. Vt enim impudētes urinatores, viro-
rumq; indigni nomine, laruā primū in faciem re-
gunt, atq; ita deinde sequuntur, qua inhonestā
rei conueniant, saltitationes videlicet, ac tu pis-
mērorū solutio, stultis hominibus gratissima:
ad eundē modum hæc quoque postquam alienam
formam externē induerint, ita demum ut pictā
illā q̄ fucatā formā dignum est, mouentur.
Recita insuper Diuum Ambrosium. b Hinc
illa (ait) nascuntur incentiua vitiorum, ut
quæ sitis coloribus ora depingant, dum viris dis-
plicere formidant: Et de adulterio vultus medi-
tetur adulteriū castitatis. Quanta hæc amētia,
effigiem mutare natura, picturam quærere, q̄
dum verentur maritale iudicium prodere suū?
Recita deniq; Sanctum Cyprianum. c Quod
ornari te putas (inquit) quod putas comi, im-
pugnatio est ista diuini operis, præuaticatio ve-
ritatis. Non metuis, oro, quæ talis es, ne quum
resurrectionis venerit dies, artifex tuus te non
cognoscat: ne dicat, hoc opus meum nō est, q̄ hæc
imago nostra non est; Cutem falso medicamine
polluisti, crinem adulterino colore mutasti, ex-
pugnata est mendacio facies, figura corrupta est,
sultus alienus est. Deum videre non poteris,
quum

a Orat. in mulieres ambitiosē se ornantes.

b Lib. 1. de Virg.

c De habitu Virginis.

quum oculi tui tibi non sint, quos Deus fecit, sed
 quos Diabolus infecit. Quæ si cui forte aspectus
 dicta videtur audiat is, aut legat alia ab
 deo sacro Antistite hauri modico fortasse duri-
 us prolata. * Ornamentum (inquit) ac vestium
 insignia, & lenocinia formam in se non habent, sed
 & impudicis feminis congruunt: & nulla in se
 pretiosior cultus, quàm quarum pudor vilis est.
 Claudat Patrum gravissimorum acie doctri-
 narum omnium lumen Augustinus. * Quam
 amentia est (inquit) effigiem mutare natura,
 picturam quarere? tolerabiliora prope modum
 adulterio crimina sunt. Ibi enim pudicitia,
 natura adulteratur.

295 Neque verò Patres dumtaxat sanctissimi,
 sed profani quoque ethnicique scriptores eundem
 luxum vestium atris calculis, & tristissimis
 verbis notaverunt. Quam discretè enim Athenæ-
 us ex Philarcho a testatur apud Syracusanos
 lege cautum fuisse, ne qua mulier, nisi publi-
 ca esset meretrix, auro ornaretur, nec flores
 gestaret vestes, nec purpureis indumentis
 niteret? quàm libere Solon septem e sapiensibus
 celeberrimus Cræso Lydiæ b regi, quum in
 folio pereleganter amictus cõsedisset, rogat-
 setque, num pulchrius unquam spectaculum as-
 pexisset, statim respondit, se vidisse, nepe gal-
 los gallinaceos, pavones, & phasianos? Quam
 ex-

* Ibid. * de sermone domini.

a lib. 12. c. 6.

b Laertius lib. 6. de vitis Philosph.

c Sueton. in August. s. 3.

d Livi Dec. 4. lib. 4.

explanatè Cæsar Augustus? c. Vestitus (inquit)
*insignis ac mollis superbia vexillum est, nidusq;
 luxuria?* Quàm graviter M. Portius Cato, d
 pro lege Oppiâ, quæ mulieres plus semenciâ
 auri habere, aut vestimento versicolori uti
 prohibuerat, adversus eos, qui illâ abrogandâ
 censebant, disserens, totam Orationem ita
 absolvit? *Nolite eodè loco existimare, Quirites,
 futuram rem, quo fuit ante quàm lex de hoc
 ferretur, & hominem improbum non accusari
 tutius est, quàm absolvi; & luxuria non mota
 tolerabilior esset, quàm erit nunc ipsis vinculis
 sicut fera bestia, irritata, deinde emissa.* Imò
 ne Poetæ quidem ipsi, alioquin maximè
 effeminati, atq; mollissimi, ab hoc eodem
 vestium luxu severè insectando sibi tempera-
 runt. Vnum pro omnibus Sextum Properti-
 um, aliàs delicatum valde, atq; enervem hoc
 pacto canentem appello. a

Certa quidè tâtis causa est manifesta ruinis

Luxuria nimium libera facta via est.

Inda cauis aurum mittit formica metallis,

Et venit è rubro Concha Erycina salo,

Et Tyros ostrinos prabet Cadmea colores,

Cinnamon & multi pastor odoris Arabs,

Hac etiam clausus expugnant arma pudicas,

Quæq; terant fastus, Icariote tuos.

Matrona incedit census induta nepotum,

Et spolia opprobrij nostra per ora trahit

Franciscus verò Petrarha laureatus Poeta
 qui in Lauræ suæ ludendis amoribus tam
 operosè

a lib. 3. aeg. 12.

b Deremedijs Dial. 20.

oporose insaniji, de luxu tamen vestium quam
 Catoniano prorsus ingenio, spirituq; philo-
 sophatu? *b* Nō est locus inquit, ut desleam, atq;
 execrer *L*udibria hac habituum externorum,
 quos vobis ab extrēis Mundi finibus furibunda
 presens atas intulit Sed *D*ij hominesq; male ode-
 rint has beluas humanā effigie, serino animo,
 linguā Latīnā barbarico habitu, cōpto femina
 ad molliciem capillo, moribus ad aprinam dū-
 tiē horridis atq; incultis. hinc obscena corporū
 impudentissimē detegentes, illinc mentium levi-
 tatē vano virice volucriū plumis extantibus,
 apertissimē designantes. An verō tam vigilēs
 magistri, an tam dociles discipuli plus odij me-
 reantur, in dubio est; quorum ingenijs effectum
 vides, ut inter mimos, ducesq; inter scorta, &
 matronas prope jam nil intersit aspectu. *N*is
 dum sistit, sed in dies serpens crescit, & varia-
 tur insania,

296 At quid est, obsecro, Judices pruden-
 tissimi per vestram fidem, Orationis, vel Cō-
 cionis ornatus, supervacuis fucati candoris
 medicamentis redundans, nisi luxus quidam,
 atque lascivia, & quidem multo, quā ille ve-
 stium, Christianæ Reipublicæ perniciosior?
 Ex hoc quippe unius tantum, vel alterius vi-
 tij, puta, libidinis, aut superbiæ titillationes,
 ac fomenta proficiscuntur: ex eo autem cri-
 minum omnium licentiæ frangi passim, ha-
 benzæque, ut docui, laxantur. Si igitur tam
 mitibus Patribus, quā ludibundis Poetis,
 vestium luxum tot verberare probris sine ullo
 probro licuit; Si cum alienorū matrimoniū
 sub-

subfessorem appellare; si impudentiæ addita-
 mentum, si complurium vitiorum irritamen-
 tum, de vultus adulterijs meditata adulteria
 castitatis, divini impugnationem operis, &
 veritatis prævaricationem nuncupare; si oculo-
 sa Diabolo infectos impudicarum ac pro-
 stitutarum insignia, amentiam, & naturæ ad-
 ulterium dicere; si publicæ meretricis tesse-
 ram, si superbiæ vexillum nidumq; luxuriæ,
 si opprobrij spolia; si arma ad pudicas, clau-
 sasq; matronas expugnandas facta, si beluas
 humanâ effigie oblectæ corporum impudē-
 tissimè detegentes vocare, sine ullâ immodē-
 stæ notâ fas fuit: quidni etiam eadem con-
 vicia in orationum, atq; Concionum luxum,
 in acuminum, atq; ornamentorum intempe-
 rantiam tot partibus, ac nominibus, nocen-
 tiorem jactare mihi jure licuerit? Mentiar
 enim, Antistites gravissimè, mentiar, si quid
 his contumelijs mordacius mihi in Adversa-
 rios uspiam excidit; aut si tale quid unquam
 à me dictum offenderitis, actutum si ylo in-
 ducite, delete, eradite, lacciateq;.

*Eloquentiæ flagitia à disertissimis,
 modestissimisq; Scriptoribus ca-
 perata fronte, atq; acida lin-
 gua corripuntur.*

297 **V** Erum quid agimus, Auditores?
 quid per circuitum, ac flexum,
 quod in cōspectu jacet, investigamus? Quam
 vehc-